

באדר

העקום

אשר אף מדינה תרבותית לא היתה סובלת אותם.

● **באדר:** "הסיבה לא במאורעות חיצוניים, אלא באופיו ובמהותו של תמיד."

● **תמיד:** "ד"ר באדר היה רבי-ארכי טקט של יתר השמצה, חבלה ושיסוי."

● **באדר:** "שמעתי דעה שבין תמיד למקום הראשון לא נשאר מרחק רב: בגין התפטר, באדר זקן, בן-אליעזר חולה, מרדור עסוק, שופמן-גמור, לנדאו לא חשוב — זה מה שמפריד בין תמיד למקום הראשון."

● **תמיד:** "ד"ר באדר, אדם בן 65, בסוף דרכו הציבורית, קם והשמיע דברי שקר ככל המדינה כולה."

● **באדר:** "תמיד הוא סוף סוף אדם לגמרי זה."

● **תמיד:** "לא היה איכפת להם ש' בעתידה הופצו כרוזים אנונימיים במילים, תמיד הנבל."

● **בן-אליעזר:** "מניין יודע תמיד שבכרוזים שהופצו בוועידה היתה המילה הנבל? הרי המילה נחתכה מהם."

● **תמיד:** "נבזה! נבל! אתה רוצה לטעון שאני הפצתי את הכרוזים. אין גבול

לנבלה הזאת! אין גבול לפרובוקציה! גועל נפש!"

● **מרדור:** "תמיד איכזב אותי וגרם לביוזין."

● **באדר:** "תמיד רוצה לרשת את בגין עוד בחייו."

● **תמיד:** "אני לא אשם אם ד"ר באדר פתח משרד עורכי-דין, ואחרי ארבע שנים סגר את המשרד."

● **באדר:** "הוא פיקח, מוכשר, פעיל ואמביציוזי — אבל לא חכם!"

● **תמיד:** "ד"ר באדר הוא איש מוכי שר מאד, ובשעתו היה גם מבריק למדי וניחן גם בהשכלה עשירה ומגוננת, אבל כסף הכל אני נוכח אצלו יותר ויותר במשהו הקרוי בעברית עושר השמור לי בעליו לרעתו."

● **באדר:** "אולי הוא מקנא בי על ש' אני נמצא בבית של זכוכית, שכל חיי מוקדשים רק לעבודה ציבורית, שלא ניצלתי שום הזדמנות כדי להיות אדם עשיר, שאין לי מכונת ואני נוסע באוטובוסים, שבעתון אני עובד בפרך בלי משכורת, שמכבדים אותי בכנסת — כמו שחושדים בוז?"

● **תמיד:** "אילולא לא היה הד"ר באדר — היתה מפא"י צריכה להמציא אותו."

● **באדר:** "הוא מקנא בי וגם בבגין מאותן סיבות: הוא מקנא בי על שיש לי ידידים, על אף שעות רוגו וחילוקי-דעות, כמו בגין, בן-אליעזר ואסתר רזיאל."

● **תמיד:** "אדם המנמיך קומה ומרכין ראש לא אחת כלפי חוץ, מגלה קיצוניות, תקיפות ואף אכזריות כלפי פנים."

● **באדר:** "הוא רוצה להיות בגין שני זהו!"

● **תמיד:** "התנהגותו של מר בגין שאין אפשרות לסלקו מן התנועה. יש לו כוח עצמאי. הוא ביקש להשתמש בכוח זה כדי להקים הנהלה שלא תזיק להסתדרותו. את זאת הוא יכול להשיג גם כיום. הוא לא הפסיד דבר. שוסטק התקשר עם תמיד, הציע לו לעמוד בראש המרד. יתכן שהבטיח לו רוב בתעידה. כי כנהוג בחירות, לא נבחרה התעידה, אלא הורכבה ברובה על פי הסכמים מקומיים בין עסקנים. יש להסתדרות העובדים הלאומית כוח. רבבות בוחרים חרות אינם מאורגנים, וממילא אין להם השפעה על הנעשה בתנועה."

● **תמיד:** "תמיד ראה את ההזדמנות — והוא איבד את השליטה על עצמו ועל המאורעות. מה קרה?"

ד"ר סנה של חרות

ב תוך חרות, כמו בכל המפלגות הישנות, ישנה הרגשה נוראה של תיסכול ואי-שביעות-רצון. הופעת הכוח החדש בכנסת חידדה רגשות אלה. רבבות האנשים המתוסכלים, נאמני המפלגות, אינם מבינים עדיין כי מה שהסתאב והתנוון הוא המישטר הישן כולו, יחד עם מפלגותיו. הם מטילים את האשם על המנהיגים הוותיקים. נרמה להם כי החלפת המנהיגים תביא לשינוי כלשהו. לכן, כשהרים תמיד את נס המרד של שוסטק, חש לפתע כי הוא נענה עלידי תחושה עממית עמוקה. כוחות חשובים, כגון מערכת הארץ, התייצבו לימינו. מכונת-ההצבעה

שלו בכל מערכות העתונים בארץ חוללה פלאים. הוא הרגיש שהוא גיבור היום. לכן השליך כל רסן של זהירות.

תחילה ניסה עדיין להתחכם. הוא טען כי הוא מעריך את בגין ואינו מתכוון לפגוע בו — אלא רק ב"הנהגה הישנה". מכיוון שהנהגה זו מורכבת כולה מאנשי בגין, היתה זאת הכרזת-מלחמה על בגין עצמו. אבל תמיד סבר כי בגין לא ירגיש בזאת, כי יישאר על כנו כמנהיג סימלי, ויניח את השלטון המעשי בידי תמיד.

● **יתכן כי המיפנה בא ברגע שבגין הכריז על התפטרותו. צעד זה לא היה קשור במרד, ותמיד ידע עליו מראש. תמיד האמין כי זוהי ההזדמנות הגדולה שאסור להחמיצה — וכך הסתער קדימה ללא חשבון. מעניין להשחית את שיטתו עם זו של משה סנה במפ"ם. סנה הצטרף לאותה מפלגה כדי להשתלט עליה. הוא פעל בה במשך ארבע שנים בסבלנות, ייצג קו ברור ומסוים. הוא התפלג רק מאונס, בעל כורחו, כאשר סטאלין העמיד אותו במצב בלתי-אפשרי בפרשת אורן. יתכן שאחרת לא היה נכשל כשלון כה חרוץ.**

● **אם קיווה תמיד להשתלט על חרות, הרי גילה את קלפיו הרבה יותר מדי מוקדם. הרגע לא היה מתאים, כוחו לא היה מגובש. בסופו של דבר לא ייצג דבר, זולת את עצמו.**

אחרי כמה ימים של הלם, הבחינו אנשי בגין במציאות זו. מאותו רגע החלה ההתקפה הנגדית בלתי-נמנעת, והתוצאות היו ברורות מראש.

תמור בדרך ההסתאבות

א ילדו היתה זאת פרשה אישית גרידא. לא היה כדאי (וגם לא נאה) לנתח אותה באריכות כה רבה. אבל אני מאמין שפרשת-תמיד כולה היא סימפטום לתהליך הרבה יותר עמוק.

על תהליך זה יש לעמוד.

צורת הפרשה, סיגנון הדיבורים וההכרזות, תגובת הגורמים המעורבים בדבר — הם ערות נאמנה להסתאבות הגוברת והולכת של המישטר. מה שקרה בחרות, קרה אתמול במפא"י, יכול לקרות מחר במפ"ם ובליברלים.

● **מישטר זה איבד מומן כל קשר עם המציאות החיה של המדינה. הוא הדין לגבי כל מפלגותיו, מחרות ועד מפ"ם. (הקומוניסטים הם פרשה בפני עצמה, אומללה לא פחות). למפלגות אלה אין מה לומר. אין בניהן תשובה לאתגרים של ימינו. אבל הן משולבות**

בגין

כולן במערכת חלוקת-השלל. הן אברים שונים בגוף אחד. על כן אי-אפשר להוציא אותן מן המישטר, לבסס עליהן — כביכול — מישטר חדש.

הסתאבות זו היא הלך-הכוח הראשון של פרשת-תמיד.

הלך השני הוא שיש צורך עמוק, וגעגועים עמוקים, לכוחות חדשים. תמיד ניצל צורך זה למטרות שונות לגמרי — אבל הצורך הוא אמיתי, והוא ילך ויגבר.

האנשים מחפשים פתרונות חדשים, מנהיגים חדשים, צורות פוליטיות חדשות. הם עדיין מהססים ללכת עד הסוף, לתת את אמונם בכוח חדש באמת, שאינו פופולארי ואינו "מכובד", מפני שהוא עומד מחוץ למישטר. הם היו מעדיפים לתת את ידם לכוח מכובד יותר. כלומר: לכוח שלא ניתק את עצמו מן המישטר. לכוח כזה אין מה לומר.

● **זוהי פתירה פנימית, שתיעלם עם הזמן. כנביר ההסתאבות של המישטר ומפלגותיו, תגבר הנכונות הנפשית לצאת לדרך חדשה באמת. זהו הלך השני של הפרשה.**

הלך השלישי — ואולי החשוב ביותר ברגע זה — הוא ששטות גמורה היא להאמין שאפשר "לתקן" מפלגה ישנה, "לשנות" אותה, להשתלט עליה מבפנים. הסיסמה של "השתלטות על מפלגה מבפנים" לשם "שינוי דמותה" אינה אלא אחיזת עיניים. זהו מסתה לרצון ליהנות משני העולמות — גם להינבא בסגנון העולם הזה ולקצור פופולאריות בין אלה המתגעגעים בתום-לב למישטר חדש, וגם להתחלק בינתיים בשלל של העולם הזה על-ידי קבלת כיבודים, הטבות, עמדות-השפעה ומישרות במפלגות המישטר הישן.

● **אני מאמין כי שמואל תמיד עשה — בעל כורחו — שרות חשוב מאד למדינה בכך שהוכיח זאת בעליל. דווקא מפני שהוא מכנאי מוכשר, יש משמעות רבה לבשלונו. פירושו: הדבר אינו אפשרי.**

מי שמאמין במפלגה הישנה, מי שנותן בה אמון, מי שדוגל בעקרונותיה — צריך להישאר בה. אך מי שהגיע למסקנה שאין במפלגות אלה פתרון לבעיות קיומנו, שהן מחסום בדרך להתקדמות — חייב לפרוש מהן, להקדיש את כשרונו ומירצו לבניין כוח חדש באמת. זהו הלך השלישי.

יתכן שכדאי להוסיף על כך לקח רביעי:

● **בחיים המדיניים אין מקום להתחכמויות. אמביציה אישית אינה מספקת. יחסי-גיבור וזיוזים אינם תחליף לתכונות פרזואיות אפורות כמו עקביות, יושר אינטלקטואלי ודבקות במשימה.**

אם שמואל תמיד עצמו יסיק מפרשה אומללה זו את המסקנות האלה, תבוא עליו הברכה. לגבי אדם בן 43, ישנה רק שגיאה אחת שאין לה תקנה — זו שאין מסקים ממנה את המסקנות האכזריות הנובעות ממנה.